
Trzcinica, st. 26, gm. Jasło, woj. krośnieńskie

Informator Archeologiczny : badania 32, 208-209

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

TRZCIN, st. 1, gm. Grodziczno, woj. toruńskie

- grodzisko średniowieczne z dwóch faz: X - XI wiek i XII -XIII wiek

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. hab. Wojciecha Chudziaka, mgr. mgr. Jacka Bojarskiego, Marcina Weinkauffa (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytut Archeologii i Etnologii Zakład Archeologii Średniowiecza i Czasów Nowożytnych). Prace badawcze realizowano w ramach grantu wewnętrznego UMK w Toruniu.

Badania weryfikacyjno-sondażowe ukierunkowane były na rozpoznanie stratygrafii oraz określenie chronologii obiektu.

Grodzisko położone jest na cyplowato ukształtowanym wschodnim krańcu płaskiego pagórka, ograniczonego od zachodu szeroką podmokłą równiną, natomiast od wschodu głęboką doliną rzeki Wel. Forma grodziska dobrze czytelna, jego całkowita powierzchnia liczona wraz z wałami wynosi niecałe 0,25 ha. Wał pierścieniowaty otacza niewielki majdan o powierzchni około 2 arów. Szerokość wału na całym obwodzie wynosi około 15 m, | wysokość od strony zachodniej 5,5 m, natomiast od strony wschodniej stok wału łączy się ze stokiem doliny. Na północny wschód od grodziska znajduje się ziemny bastion oddzielony od właściwej formy grodziska obniżeniem. Wymiary jego wynoszą około 30 x 40 m. Majdan w kształcie półowalu składa się z dwóch części, o podobnej wielkości ale położonych na różnych poziomach.

W ramach prac wytyczono dwa wykopy sondażowe: wykop 1/98 o wymiarach 1 x 5 m w części zachodniej oraz 2/98 o wymiarach 1 x 4 m w części północno-wschodniej; oba w miejscu styku wału z majdanem. W najbliższym otoczeniu grodziska przeprowadzono badania powierzchniowe, potwierdzające istnienie na zachód od obiektu osady podgrodowej (st. 5).

W trakcie prac badawczych odsłonięto pozostałości zabudowy mieszkalnej grodu w formie związanych z wałem, zagłębionych w ziemi jam, nieckowatych w przekroju. Niestety nie natrafiono na żadne ślady świadczące o rodzaju tej zabudowy, konstrukcji i pełnionej funkcji. Być może należy się liczyć z koncepcją nie do końca zrealizowaną. Niewykluczone jednak, że gród pełnił funkcję głównie schronieniową. Stosunkowo duża powierzchnia wałów i niewielki majdan świadczyć mogą o wybitnie obronnym charakterze tego miejsca, dodatkowym elementem wzmacniającym obronność grodu był bastion ziemny. Funkcję tego ostatniego wiązać należy zapewne ze strzeżeniem przeprawy przez Wel. Prawdopodobnie gród pobudowany został w miejscu, gdzie wcześniej (być może w okresie plemiennym) istniała osada otwarta. Zniszczenie lub opuszczenie grodu mogło nastąpić w rezultacie dobrze udokumentowanych historycznie walk z Prusami na początku XIII wieku.

Na zbiór ceramiki naczyniowej pozyskanej z sondaży składają się głównie ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych (25 fragmentów). Niewielka część tego zespołu została znaleziona w wypełniku odkrytych obiektów. Ponadto w sondażu 2/98 odkryto 1 fragment ceramiki stalowo-szarej datowanej na okres późnego średniowiecza.

Chronologię grodziska w Trzcinie ustalono na X - XII/XIII w. Nie jest jednak pewne, czy na cały ten okres przypadają funkcjonowanie grodu. Najstarszy typologicznie materiał zabytkowy pochodzić może z pobliskiej osady, na powierzchni, której stwierdzono materiał ceramiczny z X-XI wieku. W północnej części obiektu odkryto natomiast fragmenty naczyń z XII-XIII wieku oraz z okresu późnego średniowiecza.

Materiały i dokumentacja znajdują się w PSOZ w Olsztynie, Instytucie Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Badania nie będą kontynuowane.

TRZCINICA, st. 26, gm. Jasło, woj. krośnieńskie

- wczesne średniowiecze

Badania ratownicze przeprowadzone w 1998 roku, przez mgr. Jana Gancarskiego (Muzeum Historyczne – Pałac w Dukli), w dniach od 18 do 31 sierpnia. Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań.

Przebadano powierzchnię 235 m.

Badania ratownicze przeprowadzone w 1998 roku były pierwszymi pracami wykopaliskowymi na tym stanowisku. Założono 1 wykop o wymiarach 50 x 5 m. W wykopie bezpośrednio pod poziomem ziemi ornej, na gł. 25 cm natrafiono na resztki warstwy kulturowej. Poziom calca ukazał się na głębokości 35 – 45 cm. Odkryto łącznie 6 obiektów: owalny obiekt pierścieniowaty (prawdopodobnie jama po wykrocie), wkop współczesny, przydenne resztki chaty i towarzyszącej jej jamy (fragment drugiej chaty?), dwie małe jamy zasobowe.

W wypełniku chaty oraz w resztkach warstwy kulturowej znaleziono sporą ilość zabytków. Ogółem wydobyto ok. 1100 fragmentów naczyń wczesnośredniowiecznych (w tym zdobionych liniami falistymi, żłobkami, dołkami), bryłki polepy, kilka fragmentów przedmiotów żelaznych (w tym dwie „podkówki”), 12 wyrobów krzemiennych z radiolarytów i rogowców (prawdopodobnie na złożu wtórnym).

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Krośnie.

Badania nie będą kontynuowane.

Trzemeszno, zespół poklasztorny kanoników regularnych, gm. *loco*, woj. bydgoskie, AZP 49-36/-
- patrz: późne średniowiecze

WANDYNOWO, st. 10, gm. Bytów, woj. wrocławskie

- cmentarzysko wczesnośredniowieczne

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 24 sierpnia do 17 września, przez mgr. mgr. Aleksandra Andrzejewskiego, Arkadiusza Horonziaka i Marcina Lewandowskiego (Instytut Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, PSOZ). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 400 m².

Stanowisko zostało odkryte jesienią 1997 roku. Właściciel pola w trakcie prac rolniczych natrafił na kości ludzkie i powiadomił o tym fakcie Państwową Służbę Ochrony Zabytków.

Do badań wytypowano najbardziej zagrożony, położony najniżej teren tuż przy wzmiankowanej wcześniej drodze asfaltowej. Zdecydowano, że przebadana zostanie powierzchnia 4 arów w ramach jednego kwadratowego wykopu o wymiarach 20 x 20 m.

Już w warstwie ornej znajdowano kości ludzkie i nieliczne ułamki naczyń glinianych. Wyeksplorowano także 2 monety: Zygmunta III Wazy i solid Jana Kazimierza. Po usunięciu powyższych warstw w calcu ukazały się jamy grobowe. Zarejestrowano i wyeksplorowano 27 pochówków oraz jedno skupisko kości, które nie były ułożone w porządku anatomicznym, „*ossuarium*”.

Groby koncentrowały się w południowo-zachodniej części wykopu, a więc w arze IV. Zaledwie jeden grób (nr 21) znajdował się w arze III zaś kilka zajmowało południową część ara I. Wszystkie jamy grobowe zlokalizowane były na linii wschód - zachód, z głowami skierowanymi na zachód. Tylko w jednym przypadku w grobie nr 5 głowa skierowana była na wschód. Większość pochówków była wyposażona. Przeważały tutaj noże żelazne, choć odkryto także kabłączki skroniowe, oselkę, krzesiwa żelazne, klamerkę czy żelazny grocik strzały. Sporadycznie pojawiały się fragmenty naczyń glinianych, chyba wszystkie na wtórnym złożu.

Wszystkie zabytki zostały przekazane do konserwacji, po której zostaną poddane dalszej dokładnej analizie formalnej, typologicznej i technologicznej. Jednak już teraz można stwierdzić, że należy je datować na okres wczesnośredniowieczny na XII-XIII w.

Na bieżąco wykonana została analiza szczątków kostnych.

Materiały znajdują się w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Łódzkich Sprawozdaniach Archeologicznych”, s. 218-228.

Postulujemy dalsze badania zagrożonego stanowiska.